VERKEER & VERVOER

De ontwikkeling van de markt *Telematica Verkeer en Vervoer*

Drs. D.H. van Egeraat

In het Auditorium Complex van de Amsterdamse RAI vindt op 28 en 29 november aanstaande TELEMATICA 96 plaats, de tweejaarlijkse conferentie en vakbeurs over telematica in verkeer en vervoer. Het centrale thema van TELEMATICA 96 is de implementatie van telematicatoepassingen in de verkeers- en vervoerssector. Concreet gaat het daarbij om projecten en produkten zoals EDIland, Smart Card, Ketenkaart, in-car-dienstverlening, OV Reisplanner en de People Mover. Maar er is meer – want wat brengt zeventien vooraanstaande organisaties ertoe om gezamenlijk TELEMATICA 96 te organiseren?

• Technische mogelijkheden

Ook in de verkeers- en vervoerssector is telematica niet langer een onbekend fenomeen. Steeds meer partijen zijn zich bewust van de positieve invloed van telematica: op de bereikbaarheid van steden en economische centra, de leefbaarheid van onze samenleving, de positie van de Nederlandse transportsector, en natuurlijk op de efficiëntie in ondernemingen. De technologie is voorhanden, de vraag is nu hoe deze succesvol kan worden ingezet.

Informatietechnologie biedt enorme mogelijkheden, maar slechts een fractie daarvan wordt benut. In de Europese Research & Development-programma's zijn de afgelopen jaren tal van geavanceerde telematica-applicaties ontwikkeld. De nieuwe technologie biedt prachtige perspectieven voor de verkeers- en vervoerssector, maar zonder implementatie blijft het bij een papieren werkelijkheid.

Sommigen zien de implementatie van nieuwe technologie als een autonoom proces, iets wat vanzelf gaat. Ziet onze wereld er immers niet volstrekt anders uit dan die van tien of vijf jaar geleden? Het is waar – zelfs in zo'n kort tijdsbestek is er veel veranderd. Maar zegt een dergelijke constatering iets over de kwaliteit van de veranderingen? Of over de richting? En zegt het iets over kansen die wellicht zijn blijven liggen? Om over synergie nog maar te zwijgen. De implementatie van nieuwe technologie gaat nogal eens gepaard met kinderziekten en niet zelden worden door verschillende partijen dezelfde fouten gemaakt. Daarom is het van groot belang om lering te trekken uit het verleden. Kijken we vervolgens naar het heden en de toekomst, dan zien we dat de kloof tussen technologie en implementatie alleen nog maar groter wordt. Dat is reden genoeg om de implementatie van telematica

in verkeer en vervoer actief ter hand te nemen.

• Leerproces

Technologie alléén is niet voldoende – het komt aan op het produktief maken ervan. Behalve door het Ministerie van Economische Zaken, is dit punt al eerder aan de orde gesteld door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), en wel in het rapport *Technologie en Overheid.*

Het vermogen om wetenschappelijke en technologische vernieuwingen voort te brengen, over te nemen en te benutten, is wezenlijk voor het welvaartsbehoud van een samenleving. Het is eveneens doorslaggevend voor het vermogen om maatschappelijke problemen op te lossen of te verkleinen. De WRR wijst erop dat dit een vergroting vraagt van het innoverend vermogen op veel niveaus en in veel sectoren. Het innoverend vermogen wordt sterk medebepaald door het maatschappelijke en culturele klimaat waarin de technologische ontwikkelingen plaatsvinden. De Raad stelt dat technologische ontwikkeling daarom gepaard moet gaan met een maatschappelijk en economisch leerproces.

TELEMATICA 96 vormt een ijkpunt in dit leerproces voor de verkeers- en vervoerssector. Het biedt een platform voor alle partijen die betrokken zijn bij de inzet van telematica in verkeer en vervoer. Daarom zijn zoveel mogelijk belanghebbende partijen direct betrokken bij de opzet van het congres (zie kader). Al deze partijen dragen zowel financieel als inhoudelijk bij aan het welslagen van het congres. Daarmee is TELEMATICA 96 zélf een uniek publiek-privaat samenwerkingsverband.

• Samenwerking

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft, anders dan bijvoorbeeld het Ministerie van Economische Zaken, een eigen operationele verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld als wegbeheerder. Hierdoor kan V&W innovatieve technologie direct toepassen in de eigen sector. Vanwege het grote aantal betrokken partijen is er bovendien een basis voor grootschaligheid bij de implementatie van nieuwe technologieën.

Aan de andere kant maakt het grote aantal betrokken partijen de beleidsvorming en -uitvoering niet gemakkelijk. Het grensoverschrijdende karakter van de verkeers- en vervoerssector vormt daarbij een extra complicerende factor. In het geval van telematica voor verkeer en vervoer bestaat het krachtenveld niet alleen uit automobilisten, vervoerbedrijven, belangenverenigingen en de politiek, maar ook uit (potentiële) exploitanten van nieuwe diensten, leveranciers van hardware en software, en netwerkexploitanten.

De agenda in dit krachtenveld wordt in hoofdzaak bepaald door de aanhoudende groei van de mobiliteit. Telematica kan een substantiële bijdrage leveren om het probleem beheersbaar te houden. Introductie van telematica in deze sector brengt echter met zich mee dat de rolverdeling tussen publieke en private partijen verandert. Zo is verkeersmanagement niet langer een zaak van de wegbeheerder alleen: integratie van wal- en voertuiggebonden systemen biedt veel meer uitzicht op een optimale benutting van de infrastructuur. Ontwikkeling van ketenmobiliteit (het gecombineerd gebruik maken van openbaar vervoer, taxi, huurauto, eigen auto, enzovoort) vergt niet alleen aanpassingen in de fysieke infrastructuur en een beter openbaar vervoer, maar ook afspraken met de fiscus over registratie en informatieuitwisseling. Hoogwaardige verkeersinformatie vraagt om samenwerking tussen de wegbeheerder (voor het inwinnen van actuele verkeersgegevens) en commerciële dienstverleners (voor het ontwikkelen van aantrekkelijke informatieprodukten).

Geen van de partijen, overheid noch bedrijfsleven, kan het op dit gebied alleen af. Alleen door samenwerking, gemeenschappelijke investeringen en goede onderlinge coördinatie is het mogelijk om Nederland te behoeden voor een verkeersinfarct met desastreuze gevolgen voor de gehele economie.

De technologie ontwikkelt zich in een dermate hoog tempo, dat het klassieke patroon, waarop het beleid in de verkeers- en vervoerssector gestalte kreeg, niet langer toereikend is. De 'beleidslevenscyclus' wordt vaak al in de eerste fase(n) onderbroken door nieuwe technische mogelijkheden. Om te voorkomen dat het beleid wordt achterhaald en continu moet worden bijgesteld, moet men

	endogeen	exogeen
publiek	A. Beleid en draagvlak	B. Vraag
privaat	C. Ondernemerschap	D. Techniek

Figuur 1: Samenhang van de vier aandachtsgebieden voor de ontwikkeling van SVV-thema's (Structuurschema Verkeer en Vervoer).

voortdurend anticiperen op de ontwikkelingen en afstemmen met alle betrokken partijen.

• Marktontwikkeling

Het is de bedoeling dat TELEMATICA 96 een bijdrage levert aan de ontwikkeling van de markt *Telematica Verkeer en Vervoer.* Deze markt heeft vier aandachtsgebieden (zie figuur 1):
A Beleid en draagvlak,
B Vraag,
C Ondernemerschap,
D Techniek.
Twee grootheden zijn gegeven (exogeen): de technische ontwikkeling en de latente vraag van de potentiële gebruikers. Endogene grootheden zijn de rol van het ondernemerschap en die van de overheid – op diverse niveaus. De sleutelvraag met betrekking tot de ontwikkeling van de markt luidt: hoe kunnen beleid en ondernemerschap het best worden vormgegeven, opdat men met de nieuwe technologie optimaal kan inspelen op de vraag?

De discussie over de verhouding tussen deze vier aandachtsgebieden wordt in steeds andere contexten gevoerd:
– Bijvoorbeeld over de invulling van de verhouding publiek-privaat (A–C in figuur 1). Wie wint bijvoorbeeld verkeersinformatie in, wie bewerkt deze en wie distribueert deze?
– Over de acceptatie van innovatie door gebruikers (verhouding D–B). Aan welke informatie hebben de verschillende groepen reizigers behoefte? Op welke manieren kan die informatie voor hen toegankelijk worden gemaakt? En welke prijs wenst men ervoor te betalen?
– Over de openheid voor, en de inbedding van techniek in het beleid van overheden (verhouding A–D). In hoeverre willen wegbeheerders hun

Organisatie van TELEMATICA 96

DynaVision International organiseert het congres TELEMATICA 96 voor het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en voor zestien andere partijen die een voortrekkersrol vervullen bij de introductie van telematica in de verkeers- en vervoerssector: ANWB, CMG Trade Transport & Industry B.V., Centrum Transporttechnologie, EDS International B.V., de Europese Commissie, Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam, Koninklijke Volker Stevin, NV Nederlandse Spoorwegen, OV-Reisinformatie VOF, Peek Traffic BV, Philips Nederland B.V., Raad voor Verkeer en Waterstaat, PTT Telecom B.V., Siemens Nederland N.V., Stichting Intermodaal Transport en TNO.
Inl. Hoc ✆ 070-365 78 50.

informatie over het verkeer delen met andere partijen? Moeten de kosten die hieraan verbonden zijn, worden verhaald op de gebruiker? Ziet men kans om de nieuwe verantwoordelijkheden onderling te regelen?
– Over de vaardigheid van ondernemers om nieuwe technologieën te vertalen in nieuwe diensten (verhouding C–D) en over de bereidheid deze in exploitatie te nemen (verhouding B–C).
– Over de flexibiliteit van de overheid bij het scheppen van randvoorwaarden in de sfeer van regelgeving en infrastructuur om vraag en ondernemerschap optimaal tot ontplooiing te doen komen (verhoudingen A–B en A–C).

• Derde congres

TELEMATICA 96 is het derde in een reeks congressen over telematica voor verkeer en vervoer, waartoe het Ministerie van Verkeer en Waterstaat het initiatief heeft genomen. Het eerste congres (in 1991) was voornamelijk intern gericht en had als onderwerp de mogelijkheden van telematica. Tijdens het tweede congres (1994), over het implementatievraagstuk, kwam de noodzaak van publiek-private samenwerking in beeld. Behalve sprekers van het ministerie, betraden ook diverse sprekers uit het bedrijfsleven het podium.

TELEMATICA 96 zal het resultaat zijn van de gezamenlijke inspanningen van overheid, wetenschap en bedrijfsleven – een goede ontwikkeling die ook de WRR tot tevredenheid zal stemmen. De brede maatschappelijke belangstelling voor telematica in verkeer en vervoer komt ook mooi tot uiting in de spreiding van degenen die de voorinschrijvingskaart van TELEMATICA 96 hebben ingevuld (zie figuur 2).

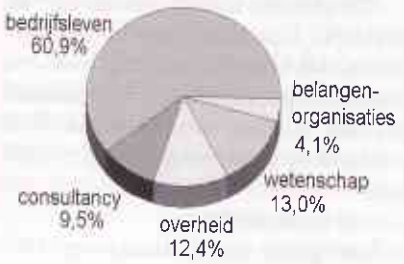

Figuur2: Voorinschrijvingen TELEMATICA 96 per sector.

Daan van Egeraat is partner bij DynaVision Management Consultancy te Wassenaar.